

NIVERENN 32
KERZU
1973

dihun

ENKADENN AR PETROL HA DAZONT BREIZH

Lavaret e vez alies ne voe ket savet a industrielezh vodern e Breizh ar c'hatvred-mañ e oa ar glaou diazez an industrielezh, deroù ar c'hatvred-mañ e oa ar glaou diazez an industrielezh. Abegoù all a zo bet, eveljust, ekonomikel ha politikel, hemañ avat eo an abeg pouezusañ.

En amzervezh ar petrol e vele bet posUBL degas an eienenn-nerzh-se d'hor bro. Marc'hadmatoc'h e oa sevel rafinerezhiou war an aodoù, dre ma teue ar petrol eus broioù tramor. Goulenet ez eus bet e vele savet ur porzh-petrol bras e Brest : nac'het eo bet ar goulen gant gouarnamant Bro-C'hall ha paofred an industrielezh vras. Re bell emañ Brest eus kreizennou industriel an Europ, emezo. Dre ma'z eus eno ur vazenn atomik hag a bep seurt savadurioù evit an arme, n'o doa ket c'hoant an industrierien da vont du-se. Divizet e voe neuze sevel ar porzh-se en Havre, tostoc'h oush Paris ha kreizennou industriel al linenn Rhône-Rhin, daoust ma oa uheloc'h koust ar porzh eget e Brest.

Prometet ez eus bet deomp ur rafinerezhi vihan e Brest, koul-skoude. Daoust ha savet e vo? N'eus forzh penaos, pep hini a oar ne vo ket kement a betrol ha gwechall. Keroc'h e vo. Lakaomp e vele savet ur rafinerezhi e Brest, n'eo ket da grediñ e vele savet unan all e Breizh. Dre ma vo nebeutoc'h a betrol en Europa, ar rafinerezhiou nevez ne vo ket ezhomm bras anezho.

N'hon eus ket bet a industrielezh e Breizh gwechall dre ma n'hon doa ket glaou. N'hor bo ket a industrielezh bremañ dre ma ne c'hello ket broioù an Europ diazezañ o industrielezh war ar petrol hiviziken.

Arabat e vele krediñ avat ez eo kollet pep tra. Chansou hon eus c'hoazh. Evit gwir, uzin ar Rañs, a ya endro gant nerzh ar mareoù, n'he deus ket produet kement a dredan hag e veze kredet (pe lavaret) pa voe savet. Ne vo ket graet unan all. Er-maez eus nerzh an avel (1) ha hini an heol (re a goumoul a vez war hon oabl, evel ma ouzer) e chom hini ar glaou hag an atom.

Glaou Bro-C'hall n'eo ket diviet c'hoazh. Mes ker eo, ha keroc'h-kerañ e vo. Marc'hadmatoc'h eo degas da uzinou Hantenoz ar Frans ha rannvro Baris glaou eus ar Stadoù-Unanet eget glaou eus Loren. Ha perak ne vele ket degaset ar glaou amerikan (pe saoz, hag all) da Vreizh? Porzhioù-mor hon eus, war e seblant... Evit un atom, nemet un taol-arnod eo bet uzin nukleel Brenniliz hag emeur o vont da serriñ an norioù anezhi. Koul-skoude, uraniom hon eus (e lignol er Bonno, e-kichen. Poñdi). Bete vremañ e vez kaset an uraniom-se da Vro-C'hall. PosUBL e vele lakaat da dalvezout ar pinvidenezhiou-se e Breizh dre sevel uzinou nukleel.

Etre daouarn gouarnamant Paris emañ dazont an industrielezh e Breizh. Ha pennou bras Paris n'int ket re chalet gant kudennoù ar Vretoned. Dispoget eo bet alies ganto e tlefe rannvroiù industriel ha pinvidik Bro-C'hall denc'hel da greskiñ. Evit m'o defe broioù paour evel Breizh ur chañs da gaout un industrielezh ben-nak e vele ret gorrekaat kreskidigezh ar rannvroiù binvidik. E-giz m'emañ stad an traou hiziv, gant ur Vro-C'hall greizzennet evit pep tra, ne vo ket graet.

Daoust hag un dra vat, un emzalc'h fur eo sevel a-enep ur rafinerezhi e Brest pe ar c'hairennou nukleel en abeg d'ar saotreadur? Nebeutoc'h a dud a vo war ar maez e Breizh en dazont, ha ne weler ket ervañ peseurt implijou e c'hellint kaout

LE BRO GWENED

Ur c'helou am eus da rei da c'houzout hag a blijo, d'am sonj, da selaouerien ar radio. Amañ e Gwened, euz tu da glevout abadennoù brezhoneg skignet bemdez da un eur nemet kart war radio-Brest. Peaos? En eur selaou bandenn-gwagenno implijet gant ar besketourien (gamme marine « chalutiers »); kalz binviou-skin-gomz pe postou-radio a vez gwerzhet bremañ pourvezet gant ar bandenn-se, dreist-

holl war an aot. Evit digemerout radio-Brest eo ret neuze lakaat biz ar c'hlasker war-dro 1,5 pe 1,6 megahertz.

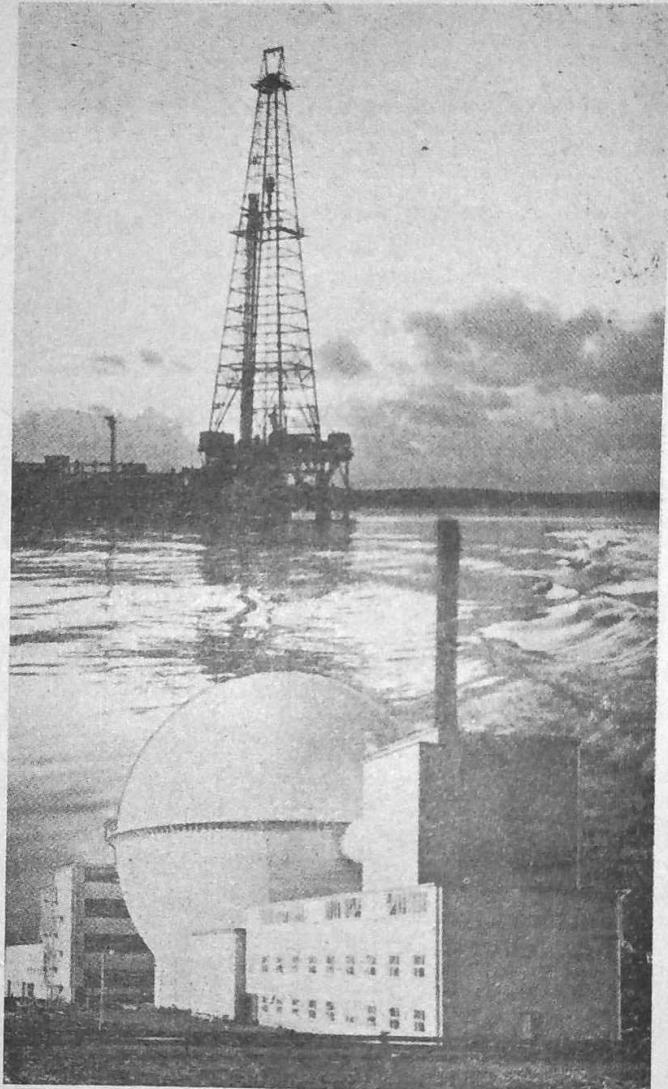
Peogwir e vez digemeret mat abadennoù radio-Brest e Gwened, e gav din e dilefe beza digemeret ives en eur lodenn vras eus Breizh. N'eus ket ezhomm displega talvoudegezh ar gavadenn-se evit ar vreznegerien hag ives evit ar re a zo o teski hor yezh.

Loeiz Lagatu - Gwened.

KAS AL LIZIRI

J.-C. BOZEC

HENT TREOUERGAT
GWIPRONVEL
29290 ST-RENAN

BREIZH : AR PETROL PE AN ATOM

en o bro, er-maez eus an industrielezh... Ha ne c'heller ket sevel industrielezh hep tredan, da lavorout eo tredan marc'hadmat, graet er vro gant kreizennou termek. Ret eo d'ar Vretoned dibab : pe chom en ur vro a vo saotret un tamm, pe mont kuit eus ur vro « naet ». Daoust ha n'eo ket laouen gouarnamant ar Frans a-benn ar fin o welout ez eus kement a glem-mou oush saverezh ur rafinerezhi e Brest?

(1) Hervez ur Saoz, e vele produet gant mil milin-avel kement a dredan hag e vez roet bremañ gant ur greizenn dermek. Bete gouzout...

Arnoden an « Trec'h kentan » tremenet e Kintin (1973)

A zo bet degemeret :

Meneg mat : Youenn Rosmorduc, Yann Kefelean, Mona Robin-Gabory. Meneg mat a-walc'h : Dié Kervella, Franseza Bouvier, Hervé Sibiril, Sabine Souffes.

ANVIOU - LEC'HIOU

Gant divizou Kuzulioù-Meur tri departamant kornog Breiz ez eo bet tennet an evezh adarre war gudenn an anvioù-lec'hioù. Fellout a ra d'hor c'huzulierien ma veze skrivet war ar skritelloù-hent anvioù ar c'hériadennou bihan, ar penn-kérioù, « lec'hioù-distag » ar c'hummuñiot en o stumm brezhonek reizh.

Ur menoz mat eo.

Chom a ra da c'houszout avat penaos e c'hell bezañ sevenet. Aes awalc'h eo merzout eo bet distummet un anv. Un abadenn all eo spisaat ar stumm reizh.

Pa grogis a-zevri da studiañ ar brezhoneg, e voen souezhet o welout ne gavet nebleec'h ur roll klok, zoken eus anvioù parrezioù Breiz-Izel. Lakaat a ris em soñj eta sevel unan, o tastum pezh a gaven er geriadurioù, er « chollokou », e levri e bap seurt, er c'helaouennou evel « Kreaz ar Vretedon », « Dihunamb », « Le Courier du Finistère ». Evit ur barrez e kaven allies anvioù dishenvel. Evit parrezioù zo, kaer am. boa furchal, ne gaven tra. Ha me ober un enklask : goulen digant tud kas din anvioù parrezioù o c'horn-bro. A-benn e teus, gant mil poan, da glokaat ar roll, a implijis en « Enklask diwar-benn stad ar Brezhoneg e 1928 » (moulet e « Gwalarn »), ha diwihatoc'h em Geriadurioù.

Da stur e kemeris ar reolennou-mañ :

1) Dibab ar stumm lennek, pa oa unan, diazezet start a-walc'h.

2) Pa ne oa ket tu da ober, derc'hel kont eus doare-distagañ tud ar barrez.

Setu perak e skrivas Kemperle, Pont-n-Abad, Meilhvern (ha goude Meilh-ar-Wern), stummou lennek, daoust ma ouien ervat e vezent distaget Kiperle, Pnñad, Melivern.

Er c'houtrol, e skrivas Speied, Purid, Plegad, stummou warno liv teodyezh ar c'hornad (ha tamallet e voen garv gant ar re a gave dezho e vije bet gwelloc'h chom tostoch' ouzh stumm kozh an anv).

Ar roll-se am eus miret, gant un nebeut kemmadennou hepken. Gouzout a ran n'eo ket disi. Nemet ret eo stagañ d'un urzh bennak, gant aon da gouezhañ en dizurzh, war zigarez ober gwelennou.

Diwar-benn al lec'hianvadurezh, ur skiant a denn d'ar yezhoniezh, d'an istouriezhañ ha d'an douaroniezhañ, n'eus levr ebet e brezhoneg c'hoaz. Diwar-benn lec'hianvadurezh Vreizh, n'eus levr ebet kennebeut.

Labourioù talvoudus a zo avat :

1) *Dictionnaire topographique du département du Morbihan*, gant L. Rozensweig, 1870, ennañ war-dro 25 000 anlec'h, da heul hogos pep anv ar stummou kozh kavet en diellou. N'eo siwazh nemet diwar-benn un departament. Hogen, o vezan ma kaver dre-holl anvioù henvet pe zamheñvel ouzh re ar « Mor-Bihan », e c'hell hag e tle bezañ implijet pa studier ar rannvroioù all.

2) *De la toponymie bretonne, dictionnaire étymologique*, gant William B.S. Smith, embannet gant ar gelaoenn amerikan « Language » Ebrel-Mezheven 1940. Ur mouladur distag a zo bet graet. Iskis eo istor an oberenn-se. Ar barzh August Brizeug en doa tremenet kalz amzer o sevel ur Geriadur eus anvioù-lec'hioù Breizh. An doornskrid, anezhañ eizh kaier tev, a vœ prenet e 1934 gant Skol-Veur Columbia. Dre se, e c'hallas un Amerikan yaouank, William Smith, e vurutellañ. Diwarnaù, ariet ha skoazellek gant un nebeut Breizhiz, evel an Ao. Saout, Yenn ar Go, R. Delaporte, e savas e labour, al labour hollek gwellañ embannet betek-hen a-zivout lec'hianvadurezh Vreizh. Diskleriadurioù Brizeug, daoust d'e c'hred ha d'e drevell, a oa diamzeret

peurliesañ. O kemer harp war ar geltiegouriezhañ a vremen, ez aozas William Smith ur studiadenn 136 pajenn, a rank bezañ, hag hi diglok hag enni fazioù amañ-anhont, implijet gant an neb a ra war-dro an anvioù-lec'hioù.

3) *Nomenclature des hameaux, écarts et lieux-dits*, embannet ur 5 bloaz 'zo bennak gant Renerez Rannvro Roazhon eus Ensavadur Broadel ar Feur jedonezh hag ar Studiou Armerzhel, 4 levr bras liesskrivet, unan evit pep departamant (nemet departamant Naoned, evel boaz, a zo lezet a-gostez). Ne gaver enno nemet rollou anvioù, hogen an anvioù brezhonek (en o stumm gallek) a zo bet reizhet gant Trepors.

4) Ar c'haineroù Lec'hianvadurezh-Vor (*Toponomie nautique*), embannet er bloavezhiou-mañ gant an « Annales Hydrographiques », dindan renadur an Ao. H. Dyevre, o reñ ur bern anvioù, gant no-tennou ha diskleriadurioù, eus al lec'hioù a-hed aodou Breizh-Izel.

E-kichen an oberou-se, e kaver titourou e-leizh e skridou yezhonourien, istourourien, douaroniourien, henoniourien, gwerinoniorien, sentvuhezourien, h.a. : Loth, Ernault, d'Arbois de Jubainville, Duine, Largillièr, Fleuriot, Gourvil ha meur a hini all. Pennadou-skrid stank-hastank, disheñvel o zalvoudegezh, o vengiñ hag a-wechoù o studiañ anvioù-lec'hioù, a zo skignet er c'helaouennou hag er c'hazetennoù, adalek ar c'helc'hge-laouennou bras evel « Revue Celtique » hag « Annales de Bretagne » betek ar c'hannadigoù-parrez.

Dastum, imbourc'hiañ, lakaat war fi-chennou, dirouestlañ hag urzhañ kementse a rofe labour da galz tud o buhez-pad. Hag ouzhpenn ez eus studi ar c'hadas-troù, an enklask e-touez ar boblañs, ha studi anvioù-lec'hioù ar broioù all, dreist-holl Kernev-Veur ha Kembre.

Da seveniñ da vat mennad an tri C'huzul-Meur, e vefe dav krouïñ ur strollad-kefridi, evel ma vœ graet en Iwerzhon, karget da studiañ an anvioù-lec'hioù, da ziazeañ an anvioù pennañ, da reñ ali diwar-benn an anv-mañ-anv, pa vefe goulenet.

Seurt strollad-kefridi ne vo ket krinet warc'hoaz : ret e vefe kaout tud bairek da gemer perzh ennañ, tud o defe amzer da labourat a-zevri, ha ret e vefe kaout arc'hant.

Ne gredan ket ez eus tu da seveniñ ul labour hollek, bremañ da vihanañ. Pezh a c'hell c'hoarvezout avat eo an dra-mañ : ur c'huzul-kér, pe ur strollad ben-nak, pe un den prevez a c'hell goulenet ali a-zivout un anv pe un nebeut anvioù. Mont a ray da gaout hep mar un den anavezet evel « brezhoneger desket ». Ar « brezhoneger desket » — se a vo mar-teze c'hwi, a lenn ar pennad-mañ.

Alies e ve diaes deoc'h respont, Bez' e c'hellit elevato reñ un ali poellek. Da nebeutañ, mar grit faziou, ne vo ket ar faziou mantrus graet gant tud na ouzont ket hor yezh ha n'o deus nemet dismeñgas evit hor bro.

ROPARZ HEMON.

Ar Bed Keltiek, Mae 1971.

kudenn ar geriaoua e brezoneg

An neb a ra gand brezoneg en eun doare siriuz ha pemdeiz en em-gav dibaaouez dirag eun dibab geriou n'eus ket anezan e galleg, nag e vez vraz all ebed, a gredan. Estreged eur mil (?) bennag ma rango an oll vrezonegerien, ar geriadur pemdeiz, darnvrasa ar verbou hag ar geriou yezadur, eo re zishenvel ar rollou eus da zibab etrezo evid na ve tu d'o meska ha d'ober gand an eil pe egile.

War eun tu ez eus eur skol a lavar e rank beza keltieg-rig o brezoneg, ha dreze eh amprestfent a vil vern geriou kembraeg, eun dra e vez tuet da ober an neb a oar madig awalh ar yez-se hogen na ziniñ netra evid eur brezoneger hengouenel. War an tu all e vez doujet d'eur bobl vistig beteg ober outi, dre vraz, mamenn nemeti kement a zo orinel ha dispar, ankounac'h e vez n'eo ket pep-hini er bobl a gas ar yez araog, goude ma vefe on hini pe galleg ar geriz e Pariz.

Ar re a rebech da dud 'zo beza chimig o deus dizonjet ez eus eur galleg chimig, an difor nemet eo e hred d'an dud e komprent heman. Evidon da veza studier e chom atao tra pe dra, pa ne ve ken med geriennoù, ne gomprenat ket e galleg direbech hag ez ar heleiz tele. Ar re all a zo tud ne ouzont ket peseurt pouez a zo gand an holen hag an dour. forz penaoz, pouez mouez galleg a vez ganto aliez en o brezoneg spontuz.

Grevuz ar gudenn, rag ma n'om ket evid skiva forz petra e brezoneg e teuioù d'e zilezel an oll re o deus traou all da lared evid Ober an o eus braventez an amzer. Evel studier, e galleg, ez eus traou a laran, hag e leiz, n'eo ket ar micherour o suna e werennad em hichen en ostaleri, evid o hompren. Ne wealan ket perag e ve miret ouzin o lavared e brezoneg, nag o skriva, ma'm eus c'hoant. War eun tu all, ma chom distag ar studier dionz ar brezoneg routinel eo kenkoulz dezan prennan an nor ha teur el alhwetz dre ar prenest.

Kudenn ar geriou da ober ganto om paket ganti bap tro. Mar d'eo gwir eo

digomprendaduz d'an dud dizesk, a vefe keid all e galleg panevez an deskadurez, ar geriadur teknig, chimig, petra ober euz ar re a zo pobleg, sanset. Kerkent hag en tu all d'ar geriou e teu an oll a benn da goupren ar eil egile dezo e teu d'ho tenta diou galzenn. Hini ar benn geriou chimig hag ahini ar geriou pobleg. Pehini avad eo ar chimika ?

Setu. Kement brezoneger a viannig euz forz peseut rannyez e ve a anavez eur benn geriou estreged ar mil bennag on eus goulakact. An dalh avad eo n'int komprendaduz nemet dezan ha da dud e ranviro. Petra zo chimikoh evid eur ger bet ankounac'h et ster anezan ?

Techet eo an deskard kerkent hag e tegouez gand eur ger pobleg da ober eur bravig folklorel gantan, ken danjeruz all eo evid chimika gwaziennou nevez.

E Bro-Leon eo em eus desket geriou teknig evid ar wech kenta, reou resisoh evid pemdeiz-peptra ar brezoneg etre. Lakom e tegemeran geriou bet klevet ganin e Kleder, evel gortozenn, pitot, kraouenneg, heb ober an o eus an doare rannyez da zistaga geriou etre evel ijel, aocherien ; piou avad, estreged e Leon-Uhel a anavez anezo, hag el lehiou n'int ket implijet, den n'o hompren. Ma lennan leor prinvig Jul Gros e kavan geriennoù dispar evel arabadi, bitellad, boufoni, bruaka, dilansa, elvenn, ha me oar me c'hoaz, geriou fonnuz a zisplég mad ha livuz eun dra resiz-tre. Diwar lenn ha klevoud an dud 'el leh-man-leh e ran trevad eur traou nevez din evel brichinôz e Leon-Izel, tekenn e Bro-Vigoudenn, apalata e Poullaouen. Kement geriadur a ginnig din e sahad, hag hervez ar re a zo ganin e rin gand geriou pinvidig, evel, da skwer, direvuz, ganuzzi, soroha, a lar ar horonal Troude. Ya, nemet aze 'ma an dalh, ha pelloh c'hoaz ma kemeran geriou a ziniñ traou en eur rannyez hag a gemm ster er re all, e Kleder em eus desket penaoz dishenvel hag imor a ziniñ estreged « ha n'eo ket henvel » ha « displijadur ».

UR BROADELOUR SKOSAT E WESTMINSTER

Goude ur votadeg lec'hel e Glasgow Govan eo bet dilennet ur danvez-kannad eus ar SNP (Scottish Nationalist Party) ha roet lamm da gannad al Labour. Setu an disoc'hou :

	1970 (votadeg vras)	%	1973	%
Labour	13,443	60,1	5,789	38,1
SNP	2,294	10,2	6,360	42,1
Tori (Mirourien)	6,301	28,1	1,780	11,7
Kommunist.	326	1,4	1,780	11,7
Frankizour	326	1,4	1,239	8,1
	22,361		15,168	

En Edinbourg Norz, gant 18,2 % eus ar mouezhioù e teu danvez-kannad ar SNP aroak ar Frankizour.

Souezhet eo bet an holl, hag ar vroadelourien o-unan, gant ur seurt disoc'h. Setu ez eus bremañ e Westminster daou gannad ar SNP, o vezan ma oa bet dilennet unan all e Votadeg Vras 1970 gant tud an Hebridez.

Darn a lavar n'en deus ket an disoc'h-mañ kement a dalvoudegezh. Er votadegou lec'hel (« by-elections »), emezo, e vez douget an dud da votiñ a-enep ar strolladou bras, evit diskouez n'int ket a du ganto penn da benn, da lakaat anezho da brederiañ, ha setu. Ur « protest vote » eo ha netra ken. Ouzhpenn-se, kudennou lec'hel o deus muioc'h aboueze-pad ur « by-election » eget kudennou « broadel ». Evit gwir, n'eo ket ken d'fur-se un seurt menoz, pell alese. Ar SNP ha Plaid Cymru (Strollad Broadel Kembre) o devez muioc'h a vouezhioù er votadegou lec'hel eget er votadegou bras peurliesañ. Dilennet e oa bet Gwynfor Evans, rener Plaid Cymru, goude ur votadeg lec'hel ha koll a reas e sez er votadeg vras da c'houdé. Kement-mañ a zo bet gwir iver evit Mrs Ewing (SNP) e Hamilton.

Arabat e veze mont re bell ganti koulskoude. Peurliesañ ne vez ket kollet al lañs bet tapet gant ar vroadelourien e-doug ur votadeg lec'hel. Setu amañ skouerioù (V.V. : Votadeg Vras) :

	V.V. 1966	Vot. lec'hel	V.V. 1970
Caerfili (Kembre)	11,6 %	40,4 %	28,5 %
Caerfyddin (K.)	16,1	39,0	30,1
Rhondda Gornog (K.)	8,7	39,9	14,0
Hamilton (Bro-Skos)	6,2 (1)	46,0	35,1

Zoken e Rhondda Gornog ez eo uheloc'h kementad an dud o deus votet evit ar vroadelourien goude ar votadeg lec'hel eget aroazi.

Kelaouennerien Bro-Saoz n'o deus ket taolet pled ouzh votadeg Glasgow Govan. Unan anezho en deus lavaret e oa bet trech Mrs MacDonald abalamour ma'z eo yaouank ha « glamourous »... Peseurt votadeg e oa honnezh neuze? Unan bolitikel pe hini « Miss Scotland »? Ar gelaouennerien saoz ne seblant ket bezan re chalet gant kammedou war-saoz ar vroadelourien, gant re ar Frankizourien e Bro-Saoz (2) ne lavarant ket. Koulskoude... Bete vremañ ez eus 2 gannad broadelour e Westminster ha 6 kannad frankizour. Anat eo, ar vroadelourien n'o deus danvez-kannaded nemet e Bro-Skos ha Kembre.

Ar strolladou bras a die bezan nec'het an tamm anezho, menez tra. Hag al Labour da gentañ penn. Gant rannvroiù industriel Bro-Saoz ez eo Kembre ha Bro-Skos krenlec'hioù hengounel ar strollad : ma veze kollet ganto an drederenn eus o c'hannaded er broioù-se ne c'hellfent ket dont a-benn da vezan e penn Breizh-Veur adarre. Evit ar Frankizourien eo dañjerus iver ar vroadelourien : kreñv int bet gwechall er « Celtic Fringe » hag aze c'hoazh ez int kalz kreñvoc'h eget e Bro-Saoz : diwar o 6 kannad, I a deu eus Kembre, ha 3 eus Bro-Skos...

Arru eo skuiz an dud e Breizh-Veur gant ar strolladou bras. E Kembre hag e Bro-Skos avat, ne seblantont ket bezan dedennet kalz gant ar strollad frankizour, hogen gant ar vroadelourien. Hervez un enklask graet nevez 'zo e kontelezh Alberteifi (Kembre) eman ar pep brasañ eus ar re yaouank a-du gant Plaid Cymru.

(1) E 1959.

(2) Ha neket e Bro-Skos, evel ma tiskouez sifrou an 2 votadeg.

AR VROADELOURIEN : O VONT WAR-RACK ?

Petra neuze? Eun trevad all a zo a lako pinvidikoh geriadur ar brezoneg rouez ha brasoh an islonk etrezon hag ar pemdeiz. Lakom em befe ezomm euz geriou teknig nevez. Piou 'vo tamallet ma ijinian « embleg » e leh ar gresiano-galleg kompleks a gavan eun tammig droll e gwelva strons distrons va brezonig me. Jul Ferry pe Malesherbes, Roparz Hemon pe Pompidou?

Evid pez a zell e kred din eo red adla-red n'eus netra a heller envel eur yez naturel. Kement a reom gantan a zo bet desket ganeom, tu pe du. Muioh a anavezan e galleg, a heriou eo a lavarant, dre m'on bet er skol epad bloaveziou da zeski anezo hag ober ganto.

Ha peogwir emaoñ e Bro-Gembre evid an ampoent n'on ket evid miroud da genera, tech brasañ an emzaver brezonig

na gav diskoulm teorig ebed d'e gudenn. Aman ez eus geriou chimig, ken chimig ha chimikoh hag e heller sonjal enno e brezoneg, hag e ra ganto ar gembraegerien yaouank, mui pe vui, hervez hag emskianteg eo o emzalh ouz o yez. Ne-med oll e komprendont anezo, dre m'o deus o desket er skol, ha greet e veze al lu euz neb a skrivje sitwasion'z eo anavezet hag implijet e pep leh eur ger chimig evel sefyllfa. An difor? Red mad eo d'ar gembraegerien anaoud anezo pa ne ra o helennerien gand tra all estregeto. Gwir eo e vez desket saozneg e kembraeg evel eur yez estren d'ar vulage el leh m'emaon.

Mikael Madec.

O C'HOARI BIZ-MEUD

Aes-tre em boa kavet ur c'harr da vont war-du Rosko ma tlein kemer ar vag evit Plymouth.

Niverennet e oa ar c'harr-se 93 (kirri ha ne bliyont ket din kalz, si'ouzon ket perak) hogeañ arabat bezan re figus pa c'hoarier biz-meud. Eveljust e oa ur Parizian e-barzh, yaouank a-walc'h, ha n'en doa liamm ebet gant Breizh panevet e vicher. Daoust d'e bouez-mouezh n'heldan ket gouzañ ha daoust ma echue e holl frazennoù gant « mosieu », e voe bourrus a-walc'h komz ganlan peogwir ne seblante ket bezan berr e spered. Diwar-benn traou hollk hon eus komzet da gentan ; kudenn an amvedet da skouer, ma lavare din e oa bac'het gant kili an nebeut gwez a oa e Paris ha ne oa ket mui nadzoù war aspledou ar prenestr; deuet omp da gomz a-zipout Breizh goude-se, hag en da c'houllenn ouzhin e sklerijennañ peogwir ne gomprenet ket mat petra a felle da Vreizhiz. N'hou eus ket kavet hir an hent. Pa voemp degouezhet'e Montroulez ez omp chomet da gomz c'hoazh ur pennad mat aroak din diskenn, ken ma voe diwezhat d'e labour. Me a oa sec'h va c'horzaiñ met laouen memes tra o soñjal : « Ma c'hellfe bezan an holl Barizianed evelse !... »

Gant ur c'harr all on bet kemered da c'houdre. Sachet e oa avat gant ur c'haer a varc'h du. Evel-se em boa amzer da sellout ouzh ar gweledva. Muioch a bliyadur em eus bet koulskoude o komz brezhoneg gant ar blenier, en ur beurgempenn va fouez-mouezh. Araok va lezel e fuloras en abeg ma n'en boa kemered nemet teir askollen-debrin eus ar re a oa er c'harr. Leuniañ a reas neuze va sañh daoust din enebiñ. Siwazh, ur wech e Rosko em eus desket un dra all : ne vo ket a vag-feri aroak ar bloaz a zeu (1). Ha me souezhet da vezan ken abred (evit ur wech). Ma!... N'em boa nemet/mont betek Kervourc'h e Bro-Chall...

Kirill Giraudon.

(1) Abaoe 1973 e vez unan.

keltieg : an diplomou e Roazhon.....

Gant Skol-Veur Breizh-Uhel, e Roazhon, e vez roet an daou desteni-se d'an dud kavet barrek. Evit tremen, e ranker en em enskriavañ en Skol-Veur : evit-se, skriavañ da : Monsieur le Directeur de la Scolarité, Université de Haute-Bretagne, Rennes Villejean, en ur c'houenn an feuliañ paperioù a zo ezhomm evit en em enskriavañ. N'eus ket ezhomm kaout testeni all ebet, ket zoken ar vachelouriez, evit en em enskriavañ.

Evit an Diplôme : dre skrid, troidigezh e brezhoneg ha troidigezh diwar ar brezhoneg ; dre gomz, diviz diwar-benn unan eus an oberennou lennegel war ar roll, ha diviz diwar-benn istor ar yezhoul keltiek ha sevenadur ar pobloù keltiek.

Evit an Diplôme Supérieur : dre skrid, troidigezh e brezhoneg ha troidigezh en ur yezh keltiek all ; dre gomz, diviz diwar-benn unan eus an oberennou war roll ha diviz diwar-benn istor ar yezhoul keltiek ha sevenadur ar pobloù keltiek : muioch'a vez goulenet anat eo eget evit an Diplôme.

Roll an oberennou da studiañ e 1973-1974 :

Brezhoneg a-vremañ

Diplôme d'Etudes Celtiques : Youenn Drezen, *Skol-Louarn Veig Trebern*, levr II - Tangi Malmanche, *An Intañvez Ar-zur - Meavenn, Ar Follez Yaouank - An-jela Duval, Kan an Douar*.

Diplôme Supérieur : Youenn Drezen, *Skol-Louarn Veig Trebern*, levr III - Tangi Malmanche, *Buhez Salauw Roparz Hemon, Ur Breizhad o'ch adskavout Breizh - Notennou diwar-benn al lennegezh : Abeozen, Istor al Lennegezh a-vremañ*.

Istor ar brezhoneg ha yezhoul keltiek all.

*Istor ar yezh : Arzel Even, Istor ur Yezhoul Keltiek - L. Fleuriot, *Le Vieux-Breton, éléments de grammaire* - Kenneth Jackson, *A Historical Phonology of Breton* - G. Pennaoed, *Dornlevr Krenn-Brezhonek*.*

Evit an Diplom kentañ e c'houlenner un anaoudegezh dre vras eus ar gudenn ;

evit an Diplom Uhel e ranker gouzout traouù resisoù.

Rannyezhoul (diplom uhel) studiañ un oboren bennak, e forzh peseurt rannyezh, dibabet gant an hini a dremen an arnodenn.

Kembraeg (diplom uhel) ur pennad eus ar Mabinogi, embannet gant Preder gant un droidigezh e brezhoneg. - Ur pennad en ul levr a-vremañ dibabet gant an arnodennad.

Kernevek (diplom uhel), G. Pennaoed, *Dornlevr Kernevek, Hor Yezh - Caradar, Cornish Simplified*.

Iwerzhoneg a-vremañ (diplom uhel) diviz en iwerzhoneg eun ha studiañ ur pennad aes a-walc'h.

Sevenadur keltiek (diplom kentañ ha diplom uhel), Hubert, *les Celtes*, 2 levrenn, Paris, 1932 - Fr. Le Roux, *Les Druides*, PUF, Paris, 1961 - Fr. Le Roux, *Introduction générale à l'étude de la tradition celtique*, Celticum XIII, Rennes, 1967.

BREIZ — Page 9

